

makkelijk hon

eeuwer".

uit de nieuwste
zijn aera en wilde
tot bloei brengen.

Harting schrijft

:

al het hopeloos,

om der moderne

ping van Geref.
ponentsexamen,
zit, daar alleen
keurd, noemde
ingsche Week-
conscientieus,
linksche wegenz66 wordt be-
niet inhoudent
ert hij den bit-
nis toe:
rdeering; grof-
toogst laakbare
alle hooger
htige utiliteit;
zelfs niet laten
der quaestie,
aard.die om u die
plaatsen aan
die zelfs voor
tot den Vaderunnen van fat-
ssieke studiën.
t van mannen,
ls in hen uit-
an uw hart.ristelijke pole-
vingeren, die
ur wie o, zoon-
ning adreëf,
het geen veeg
leener groep,
del wapentuig
in den naam
dit euvel ge-
un pen weërlet meer voor
like bitterheid
g en keer op
ederen ondermen verhalen
s o, zoo lieve
amen of blo-
nen ook maars kringen vrij
dan openlijk
ooit op zoo
wijze over de
, als men hetn dat de lei-
n verworpe-
orloofd is?
n telkens de
ten der ire-
aren van een
n gevaarlijke
nen gaan in
oordeel toe-
de belijde-n onze schets
pers grootenn zijn leven
n en bevoch-ten elkander
ng van Jezus
s en leugen!
ns niet.

ren Rijk en

dan pas ge-
die in de
roeders".
hedenis van
een angstige
s van Chris-
C. V.

levensbeschouwing zou liggen, vindt in de heugenis van mijn leven dan ook weinig weerklank. Eer heb ik tamelijk goede hope. Kind van mijn tijd voel ik mij zoo goed als de beste uwer. Ook mij is een reizen per spoor tienmaal liever dan een voortsukkelen in de nachtschuit, en ik weet waarlijk niet in wat opzigt de zegeningen der moderne beschaving minder door ons dan door U worden gewaardeerd. Uitnemend wel gevoel ik mij dan in deze negentiende eeuw ook thuis; ik zou in geen andere kunnen leven; en wat in het hart van de zonen onzer eeuw omgaat, meen ik aan het kloppen van mijn eigen hart tamelijk trouw te hebben beluisterd.

Maar dat dit aan een terugkeer tot de beginselen en naar de levensrichting van het Calvinisme in den weg zou staan, merkte ik noch aan mijzelf, noch aan anderen ooit. De sfeer van het geloof bleek mij in altoos duidelijker mate van de sfeer uwer wetenschap onafhankelijk.

Kuyper is langzamerhand gereformeerd geworden. Naar hij zelf eens schreef, heeft het vijf en twintig jaar geduurd eer hij zich uit den greep van het modernisme ten volle had losgeworfeld.

Ja, Kuyper moest gereformeerd worden. Men leze („Heraut" No. 50):

Zelden schreef Dr Bronsveld dan ook een meer waar woord dan toen hij onlangs drukken liet: „Gereformeerd en Dr K. zijn nog altijd twee!"

Welnu, dat is zoo. Dat is (afgezien nu van wat Dr B. dit schrijvende bedoelde) volkomen waar. En zal misschien nog wel lang zoo blijven. Eer op alle punten helder licht ontstoken en over alle vraagstukken van methode en toepassing en relatie tot wetenschap en kunst, maatschappij en school, staat en kerk, de zuivere lijn zoo zal gevonden zijn, dat men tot verdere ontwikkeling in staat zal blijven, verloopt, Dr B. ga er zeker op, nog licht een reeks van jaren.

Wij voor ons althans maken er in het minst geen geheim van dat we veel, zeer veel nog niet weten, dat veel wat we weten nog een justiere richting moeten ontvangen; en vooral dat niet een enkel geleerde, noch ook een kring van zeer geleerden, maar alleen een Synode nationaal, naar geestelijke ordening beroepen, bij het licht des Heiligen Geestes, uit Godes Woord, bealissen kan.

Het levensideaal van Kuyper!

Meermalen schreef hij daarover. In de kern der zaak is het altijd gelijk gebleven: de triomf der gereformeerde beginselen in de herten van zijn landgenooten.

Maar bij de werkelijkheid van dit ideaal, is zijn weg anders geleid, dan hij wilde of vermoedde.

Hoe in 1886 Kuyper zich zijn levenstaak dacht, schreef hij eenmaal in de bekende brochurereeks: „Het conflict gekomen", deel III, p. 35 en 36:

Want als op de vraag: Wat wil Dr Kuyper toch? Dr Kuyper zelf nu ook eens het antwoord mag geven, dat wete men, dat al wat in mij is, er naar snakt en hijgt, om van den kerkelijken strijd met al zijn zilverderrende bitterheden verloofd te worden, en dat ik, o, zoo dankbaar het uur zal zegenen, waarop mijn wederpartijders mij de verhooring dier stille bede brengen.

Ik heb er geen tijd voor.

De studie der Theologie eischt in toenemende mate mijn kracht, en als de Heere mijn God mij nog een tiental jaren levens mocht hebben toebedacht, dan is het al mijn jaloesie en zelsinnig begeeren, dat ik eerst mijn Encyclopaedie, daarna mijn Dogmatiek moge uitgeven, en dat ik mijn levensarbeid besluiten moge met de uitlegging van een boek uit het Woord.

Hooger en verder gaan mijn aspiratiën niet.

Persoonlijk ben ik van het politieke toneel voorgoed afgetreden, en o, ik verheug er mij zoo van heeler harte in, dat ik aan het Kamerleven ontkwam.

In den tijd, vlak voor de Doleantie, werd rondverteld, dat Kuyper zich zelf als een Kerk-reformator beschouwde, die hiervoor bijzonder door God zelf geroepen was.

Op een fijne manier reageert Kuyper in „De Heraut" van 24 Febr. 1884 op dit gerucht:

Telkens en telkens hoort men het gerucht uitstrooien, dat er in onze kerken iemand zou zijn, die verklaarde van Godswegen geroepen te zijn, om als Reformator op te treden.

Dit boezemt ons zeer groote belangstelling in.

Het zou toch een heerlijke, een tot jubel en lofzang stemmende ontdekking zijn, indien werkelijk openbaar wierd, dat God de Heere zulk een man verwekt had.

Daarin toch zou de heuglijke zekerheid liggen, dat de Heere zijn volk weer bezocht, dat er onder het volk rijk en ruim schuldbelijden was doorgebroken, en dat er een werking van den Heiligen Geest onder de kerken was uitgegaan, om weer in ijver te ontvlammen voor de zuiverheid van 's Heeren dienst.

Maar bevat dit gerucht wel waarheid?

Het klinkt zoo vreemd.

Wij althans zouden zoo zeggen: Iemand, die daartoe werkelijk verwekt is, die zal het nooit verklaren, maar die zal er zonder dat hij het zelf weet of merkt, toe gebruikt worden.

Geestig was Kuyper in hooge mate.

In 1878 oefende hij kritiek op een tijdschrift-artikel van Prof. Valeton Jr, betogende, dat door dat artikel bevestigd werd de slechte indruk, dien men van Valetons schrijfbeschouwing reeds door zijn inaugurele oratie had gekregen.

Rusteloos heeft Kuyper Valeton vervolgd met zijn kritiek, telkens wanneer deze het Schriftgezag aannadde.

De woede van ons irenische Vaderland daarover was grenzenloos.

Naar aanleiding van bovengenoemde kritiek ontvangt

Kuyper een anonieme briefkaart van een Utrechtschen student.

Deze heer ontvangt in „Uit de pers" van „De Heraut" van 7 Juli 1878 een antwoord van den volgenden inhoud:

„Uit pers en post" mocht ditmaal wel boven deze rubriek staan, Althans we moeten voor dit keer óók de aandacht vestigen op een kaart in onze brievenbus gevonden.

Een kaart die zich voor wil doen als in naam van alle theologische studenten te Utrecht door een student geschreven, maar die, bij het licht der tekst-critiek, blijkbaar ondergeschoven en niet authentiek is. Er stond dit op:

Gij schijnt weër nieuw voedsel genomen te hebben om onzen professor Valeton verdacht te maken en met hem de Utrechtsche Universiteit met hare studenten. Bij het volk bereikt ge o zoo zeker uw doel, maar het zal onze liefde voor hem steeds doen toenemen, overtuigd als we zijn van den hoogheiligen ernst, die Z. Hooggeleerd bij al zijne lessen beziet. Ga dus vrij uw gang jacht te maken op eenige regels of woorden, gelicht uit een of ander wetenschappelijk tijdschrift, dat „het volkje" niet leest. Uit dit laatste geschrijf zal het volk wel concluderen: Prof. Valeton is een godloochenaar, en de proponenten van die hogeschool.... ze moeten onderzocht. Welnu benoem een commissie, bestaande b.v. uit de H.H. Kalshoven, Bax, Groeneveld, Van Goor c.s.

t. CALVINUS.

Verbeeld u nu dat een student de „lafheid" zou hebben om anoniem, in open kaart, over de post, u zulk een kruipende insinuatie te sturen.

Dat een student de „pedanterie" zou hebben, om zich zelven met den naam van den grooten Calvin te noemen.

Dat een student Hollands zou schrijven als „voedsel genomen om verdacht te maken", voor „voedsel geven aan de verdachtmaking".

Dat een student, van een professor sprekend, in plaats van het gewone „hij", schrijven zou „Zijn Hoog Geleerde!"

Ja, dat een student hol genoeg in zijn frasen zou zijn, om te verzekeren dat hij weet, hoe alle studenten overtuigd zijn van den ernst, neen van den heiligen ernst, ja meer nog van den „hoogheiligen ernst", die den hoogleeraar Valeton bij „al zijn lessen" beziet.

Och, blijkens het t.t. onder zulk een kaart is de schrijver van dit stukske blijkbaar iemand die zelfs geen latijn verstaat, daargelaten dat het schrift eer aan een vrouwenhand doet denken.

En wat alles afdoet, een student heeft eerbied voor elke overtuiging en heeft, ook al staat hij vierkant tegen u over, te nobele manieren om den man, van wien hij sfwijkt in meening, op zulk een „kerkenmeidachtige" wijs ook maar te kunnen beledigen.

Slotsom der tekstcritiek is dus, dat deze kaart op goedge, maar vrij onhandige manier, in de bus is gestoken door een beminlijke volgeling van 's mans praedication, die uit die praedication tot de lessen en van eigen indruk tot dien der studenten besloot.

Voor Professor Valeton zelf moet zulk een ongevrage pleitbezorgster al bijster onaangenaam zijn.

Fijntjes kon Kuyper allerlei dingen rechtzetten. Dat heeft Beets o.a. meermalen ondervonden.

Kuyper was over Beets' taal zeer te spreken. Hij zegt van diens bundel „Najaarsbladen" dit („Heraut" No. 216):

Och, deze kleine bundel bevat zooveel gezonde taal in matsch Nederlandsch, dat men zelf krank van ziel en onhollandsch zou moeten zijn, om er niet door-gaande van te genieten.

Het is al najaarsblad van zilveren eik of bonten beuk, niet stroef en stram en schor als de Najaarsbladen van Bilderdijk, den man die ellende gezien had, maar het fluweelen, gelend, spelend blad, neerzwirrelend van een stam, die nog welig tiert in vette aarde.

Maar op den inhoud van het bundelken is wel wat aan te merken.

Na eerst een venijnig hekelvers te hebben gegispt, gaat Kuyper aldus verder („Heraut" No. 218):

Minder stuitend, stellig vernuftiger is zijn non talia uxilio op blz. 121, blijkbaar aan gelijk adres gericht:

„Beeld u niet in, de waarheid te beschermen, Te dekken, of te waap'nen! — Noodeloos werk. Ze is naakt, gezond en, ongewapend, sterk. Gij hoort haar door u over haar te ontfermen. Ze is onbevreesd, onkwetsbaar, en geen kind. Een vijand is haar nutter dan een vriend."

Dit is kostelijk. Maar daar houden we Beets dan nu ook aan. „Naakt", „gezond", ontdaan van onpassend harnas! moet de Waarheid Gods in het land en door de kerk klinken.

En juist omdat dit nu niet zoo is. Omdat tal van lieden „de waarheid in ongerechtigheid te onderhouden."

Omdat men de naakte waarheid Gods in allerlei leugen inwikkelt tot ze zich niet meer bewegen kan.

Omdat men de eens gezonde waarheid „tot in het onkenbare toe bleek en ziekelijk" heeft gemaakt.

Ja, omdat men haar een gansch onpassend harnas van „kerkelijke reglementen" om heeft gegeeft. Daarom, en daarom alleen, wil 's Heeren volk in deze landen, dat de Waarheid weer in al haar naaktheid, kerngezond en onbelemmerd in het strijdperk zal kunnen treden; wetende dat ze dan gewisselijk overwint.

Maar wat nu wel wonder is!

Zie, indien men dan nu, gelijk „De Heraut", die Waarheid wat heel naakt durft spreken, dan deugt het ook weer niet.

Dan is het te naakt.

En zoo naakt, neen, dat mag niet. Dan werd de

Waarheid misschien te sterk. En dat baarde licht onrust. En.... rust gaat bovenal!

Ook Bronsveld, de bekende Schrijver van een „Kroniek" heeft meermalen, op voor hem minder aangename wijze, kennis gemaakt met Kuyper meesterschap in het rechtbuigen van wat verwrongen was.

Men oordeele („Heraut" No. 251; 15—10—'82):

Van irenische zijde redeneert men deze maand in de Kroniek aldus: „We zullen eerst het Evangelie prediken; dan de verwildering onder de macht van dat Evangelie brengen; voorts het ongelooft bestrijden en de nooden der lyders heelen, en dan ja.... als we zoover zijn, dan zullen we eens aan kerkrecht denken!"

Deze voorslag deed ons denken aan wat Jezus deed toen dat meisje van den synagoga-directeur Jairus, van dood weer levend werd door zijn machtwoord.

Toen zou ieder van ons gedacht hebben, het eerste wat dat geredde meisje moet doen, is op de knieën vallen en loven, en het eerste wat de ouders nu moeten doen, is, o zoo, geestelijk, met dat lieve kind in de verrukking gaan.

Maar Jezus dacht er anders over.

Jezus was niet voor dat dwepeend overgeestelijke. Hij, de Ontfermer, kende den nood ook van dat kind, en gebod daarom heel practisch, dat men dat geredde meisje eerst wat te eten zou geven. Dat was wel zeer weinig geestelijk, maar het was allereerst noodzakelijk.

En zoo ook hier.

Kerkrecht, is handhaving in de kerk van recht, en recht is ons even noodig als brood.

Men zou zoo ook wel van een volk kunnen zeggen: „Laat het maar eerst zich weër herstellen; eerst weër tot veerkracht en bloei komen; en dan later zullen we wel voor de rechtspleging zorgen!"

Een goedbedoelde wenk, maar waarop elk deskundig staatsman antwoorde zou: „Maar, lieve vriend, juist om weër tot veerkracht en bloei te komen, is rechtzekerheid ALLEREERSTE EISCH. En nu, rechtzekerheid is zonder rechtsinstituut eenvoudig ondenkbaar.

Zoo nu antwoorde ook wij: „Gij spant de paarden achter den wagen en komt zoo tot uw doel nooit". Zonder rechtzekerheid in uw kerk is er in uw kerk zekerheid voor het onrecht.

En zoolang die zekerheid voor het onrecht in Jezus' kerk voortduurt is de prediking van het Evangelie niet gewaarborgd, eer bedreigd; neemt de verwildering niet af, maar toe; en komt voor uw verantwoordelijkheid het schromelijk gevolg dat alle rechtsschennis na zich sleept.

Zeër vrijmoedig bespreekt Kuyper allerlei misstanden. Hij vecht altijd tegen leugen en onwaarachtigheid. Kruipeigheid is hem ten eenenmale vreemd. Zelfs Koning Willem III spaart hij zijn kritiek niet.

Men leze maar eens, wat Kuyper schrijft over t bezoek van den Koning in Londen („Heraut" No. 22—4—1883):

Naar de dagbladen mededeelden, heeft de Koning tijdens zijn verblijf te Londen, o.b. de Hollandsche kerk bezocht.

Vreugde gaf dit bericht niet.

Althans niet voor hem, die weet, dat de Hollandsche predikant aldaar, niet een belijder van Godes Woord, maar een volgeling der modernen is.

Maar wat aan dit reeds niet blijde bericht nog droever tint leende, was eene bikomatigheid.

Men meldde er namelijk tevens bij, dat Z. M. de Koning noch te zullen komen, tenzij de kerk niet langer dan één half uur duurde, van elf uur tot half twaalf.

Als kerkelijk weekblad moeten we tot ons leedwezen tegen deze bedenkelijke bepaling eerbiedig protest aantekenen.

Door deze tijdsbepaling toch is de kerk in haar eere gegrepen.

Ware het een druk bezette dag geweest, zoodat de Koning deswege had laten verzoeken, om den dienst te bokorten, er zou geen reden denkbaar zijn geweest, waarom men dit verzoek niet had ingewilligd.

Maar die drangrede bestond niet. Z. M. vertoefde in Engeland als stil reiziger. Verhaal op verhaal bereikte ons van langdurige bezoeken door den Koning aan ateliers van schilders en magazijnen in Regentstreet gebracht.

Bovendien het was Zondag.

In Londen een doodstille dag, waarop elk denkbeeld van drukte gebannen is.

En nu komt het ons voor, dat op zulk een dag alle rechtmatige oorzaak wegviel, om aan de kerk zulk een voorwaarde te stellen.

In de kerk is Koning Jezus alleen Koning, en komt ook de aardsche vorst, om zich met den armsten daglooner voor dien Koning der eere neder te buigen.

Hiermee in strijd nu is zulk een halfuursdienst schier oneerbiedig.

Hartelijk zou het ons daarom verheugen, indien dit bericht uit de N. R. C. kon worden tegengesproken.

Er liggen nog in het archief van die Hollandsche kerk te Londen edele brieven van 's Konings grooten voorzaat, Willem van Oranje, die van teedere liefde voor Godes kerke getuigen.

En daarom schande zou het o.l. over het hoofd van den tegenwoordigen kerkeraad van Londen zijn, indien deze, loffelijk en na uitschudding van alle gevoel van waardigheid, zich naar zulk een voorwaarde (stel ze was gesteld geworden) heeft gesocht.

Kuyper zag de éénheid van onderwijs.

„Van kleuterschool tot Universiteit" zou een parool voor hem geweest kunnen zijn. Voor alle takken van onderwijs had en hield hij volle belangstelling.

En lang niet matsch was dikwijls zijn kritiek. We vinden in „De Heraut" van 16 Febr. 1879 het volgende: